

LBDIS

We know

books

SFÂNTUL IOAN

ARHIEPISCOPUL THESSALONICULUI

MINUNILE
Sfântului Mare Mucenic
DIMITRIE
Izvorătorul de Mir

ediția a doua

Traducere din limba greacă veche
protopresbiter dr. Gabriel Mândrilă
și dr. Laura Mândrilă

Postfață și note
protopresbiter dr. Gabriel Mândrilă

SOPHIA / METAFRAZE

București

Cuprins

Martiriul Sfântului Dimitrie 7

Istorisire în amănunt a celor mai vechi minuni ale Sfântului Dimitrie

Prolog. Cuvânt de laudă înălțat lui Dumnezeu și
Preaslăvitului Purtător de chinuri Dimitrie 21

Minunea I.

Despre eparhul ajuns la deznădejde 29

Minunea a II-a

Despre cel suferind de hemoragie. 46

Minunea a III-a

Despre molimă 51

Minunea a IV-a

Despre cel demonizat 66

Minunea a V-a

Despre cererea moaștelor mucenicului. 71

Minunea a VI-a

Despre tronul de argint. 75

Minunea a VII-a

Despre Onisifor Paramonarul 81

Minunea a VIII-a Despre pronia arătată de marele-mucenic în timpul foametei	85
Minunea a IX-a Despre pronia arătată și altă dată de marele-mucenic tot în timpul foametei.	88
Minunea a X-a Despre Doamna Evtaxía	94
Minunea a XI-a Despre eparhul hulitor	102
Minunea a XII-a Despre incendierea Ciboriumului.	106
Minunea a XIII-a Despre asediarea cetății.	117
Minunea a XIV-a Despre tragedian	126
Minunea a XV-a Despre vedenia îngerească	151
Postfață. Moaștele Sfântului Mare Mucenic Dimitrie.	159
Note	171

Capitolul I

1. Maximian, cel [supranumit] și Herculus², supunându-i romanilor pe goți și pe sarmați, s-a întors în cetatea thessalonicenilor, afundându-se, ca un om superstițios ce era³, în rătăcire și în lupta împotriva lui Dumnezeu. Pe atunci rătăcirea idolească se bucura de toate drepturile, fiind cinstită pretutindeni și onorată cu ofrandele cele mai mari. Fiindcă slujitorii zeilor îi prigoneau pe cei ce-L mărturiseau pe Hristos drept Fiul al lui Dumnezeu și, fără a fi pândiți de nici o primejdie, le ucideau pe slugile Înțelepciunii adevărate. Între aceste [slugi] se număra și preafericitul Dimitrie, care își arăta pe față credința, neînvins de nici o frică sau primejdie. Cu o viață curată și nepătată din tinerețea sa, primind în sine cuvântul mântuitor, îl propovăduia celor din jur, prin învățătura râvnitoare, îndemnul și împreună-vorbirea cu ceilalți, după porunca fericitului Pavel, pe care, socotind-o adevărată predanie, i-a trimis-o în scris și Sfântului Timotei: „Stăruiește cu timp și fără de timp.”⁴

2. Așadar, acest preafericit Dimitrie, de neam nobil și din rândul senatorilor, a fost mai întâi secretar⁵ în armata imperială, apoi, ajuns proconsul al Elladei, a primit până și cinstea de consul din partea împăratului Maximian. Însă el, socotind toată slava pământească bună de nimic, a început să alcătuiască cuvinte de viață dătătoare, tâlcuind și arătând că venirea atotînțeleaptă a Cuvântului lui Dumnezeu cu trupul l-a îndepărtat de rătăcire pe omul cel pierdut și mort în fărădelegile sale, l-a curățit de toată nelegiuirea și bezna, aducându-i lumina, și, în ziua slobozirii, lucrează, în sufletele celor care au primit-o, dreptate, bunătate, pace, iubire, nădejdea cea pricinuitoare de viață veșnică și tăgăduitoare a celor trecătoare, dar aducătoare a arvunei celei pururi-fiitoare și nestricăcioase, [nădejdea] Învierii din morți și vestitoare a reîntoarcerii în Rai.

3. Fiindcă fericitul mucenic Dimitrie învăța acestea cu ardoare și, prin credință, adeverea cuvântul în faptă, veneau la el o mulțime de elini (idolatri), cu care se întâlnea în partea de apus a marelui for al orașului, la porticul numit „al arămarilor”⁶, în cămărilor subterane ale băii publice din preajmă, unde obișnuia să facă acele întruniri. Și, odată ce faima acestuia creștea nu doar în cetate, ci și în împrejurimi, soldații împăratului dimpreună cu cei ai cetății, cărora li se poruncise să-i găsească pe creștini, după ce l-au

arestat pe fericitul Dimitrie (pentru că n-a fost prins în timp ce încerca să fugă, ci în timp ce lua parte la obișnuitele sfinte slujbe dimpreună cu ceilalți frați), l-au dus înaintea lui Maximian, cel luptător împotriva lui Dumnezeu, ca pe o pradă de foarte mare preț, socotind că îi aduc un mare serviciu împăratului dacă, prin râvna de a nu lăsa nici un creștin să scape, îi vor da pe față mai ales pe cei ce se distingeau [prin viață și învățătură].

4. S-a întâmplat ca Maximian să meargă la teatru – la așa-numitul stadion⁷ – pentru a vedea luptele de gladiatori ce urmau să aibă loc, precum și celelalte întreceri spectaculoase⁸ ale celor ce luau parte la pentatlon⁹; iar acolo i se pregătise un mic podium, împrejmuț cu scânduri și înălțat de la sol¹⁰, de unde urma să-i întâmpine pe cei ce aveau să intre [în arenă], fiindcă desfătarea [împăratului Maximian] era aceea de a vedea cum se varsă sânge de om. Numai că pentru el spectacolul nu era lipsit de neliniște și îngrijorare: printre protejații lui se afla și un gladiator pe nume Lie, din neamul vandalilor, care se distingea prin puterea și mărimea trupului și nimicise în arenă pe mulți, nu doar la Roma și la Sirmium¹¹, ci și în cetatea thessalonicenilor; și alerga foarte repede printre scândurile și plasele [arenei]¹², având multă pricepere în uciderea cu sânge rece, pe care o deprinsese.

5. Pe acesta, întrucât tuturor le era frică de el din cauză că nimeni nu i se putea împotrivi, împăratul îl avea printre cei dintâi și arăta că ținea și se uita la el cu plăcere; și nu doar îl lăuda și-i admira vigoarea trupească, ci-i și împărtășea îngâmfarea. Când [împăratul] a ajuns în preajma arenei și a coborât din car, cei ce l-au prins pe fericitul Dimitrie l-au adus pe acesta sub învinuiri în apropierea lui [Galeriu] Maximian. Fiindcă a voit să afle de la aceia dacă stăruie în credința sa în Hristos și întrucât i s-a adus la cunoștință că acesta [era dintre cei ce] îi învăța și pe alții să se închine Celui Răstignit¹³, i-a fost adus înaintea.

6. La vederea îndrăznelii bărbatului, care se numea pe sine creștin și spunea cu curaj că pentru numele Domnului nostru Iisus Hristos va îndura orice, apoi și a chipului său, devenit pe dată foarte frumos, a poruncit, din pricină că era cu gândul numai la spectacolul gata să înceapă, ca slăvitul martir să fie închis sub pază într-una dintre cămărilor subterane ale [cuptoarelor pentru încălzirea apei] băii publice din preajma arenei¹⁴. Acolo, în timp ce era sub pază, sfântul văzu cum un scorpion¹⁵, ieșind din pământ, urcă pe piciorul său, gata să-l înțepe cu acul¹⁶. Însemnându-l cu semnul crucii lui Hristos, l-a apucat cu mâna și [scorpionul] mort a fost. Pe dată s-a arătat Îngerul Domnului, care a pus pe creștetul

martirului o coroană și i-a spus: „Pace ție, atletul lui Hristos; fii tare, fii bărbat!”

7. Iar împăratul, de îndată ce a intrat în stadion, șezând înaintea tuturor¹⁷, și i-a fost adus Lie, poftea prin gurile crainicilor pe oricine ar fi vrut să se lupte cu el, promițând, în afara premiilor obișnuite, și mulți bani; un tânăr, dintre cetățenii de rând ai orașului, frumos foarte și în floarea vârstei, căruia de-abia-i mijise barba, pe nume Nestor, care îi era cunoscut preaslăvitului martir Dimitrie (căci urmărea îndeaproape minunile săvârșite de el și pe poporul cel mult care alerga la el și era învățat de dânsul să cinstească și să se închine lui Hristos), alergând afară [din stadion], la locul unde se afla sub strajă sfântul, îi căzu la picioare și îi spuse: „Dimitrie, robul lui Dumnezeu, vreau să mă lupt cu Lie, însă roagă-te pentru mine chemând numele lui Hristos!”. Iar sfântul, însemnându-l cu pecetea lui Hristos pe frunte și inimă, l-a lăsat să plece, zicându-i: „Și pe Lie o să-l biruiești, și pe Hristos o să-L mărturisești.”

8. [Nestor a intrat] așadar în arenă, și, coborând¹⁸ treptele în salturi, și-a rupt veșmântul și l-a așezat înaintea lui Maximian, stârnind uimirea împăratului. Chemându-l la el pe cel ce arătase un așa elan, l-a sfătuit: „Tinere, știu că lipsa celor materiale te-a făcut să dai în așa fel frâu liber

închipuirii încât [să crezi că], dacă o să câștigi, o să dobândești mari bogății pe dată, iar dacă o să fii învins, o să scapi onorabil și de sărăcia ce te apasă, și de [povara] vieții. Dar eu, milostivindu-mă de tinerețea și frăgezimea vârstei cu care ești împodobit, îți voi da numai și pentru curajul tău daruri de preț și îndestulate; așadar, pleacă, ca să rămâi în viață și să dobândești, totodată, și bani. Nu te măsură cu Lie, pentru că pe atâția alții, mult mai puternici decât tine, i-a ucis.”

9. Auzind acestea, Nestor n-a vrut să tragă foloase de pe urma mărinimiei împăratului, dar nici nu s-a lăsat cuprins de teamă la auzul laudelor [aduse] lui Lie, ci i-a răspuns: „Nu potesc bani, împărate, și nu din pricina lor am venit la luptă, ci ca să mă arăt mai bun decât Lie; n-o să dau înapoi nici pentru viața mea, nici pentru bogății, nici ca să fac loc gloriei lui Lie, căruia i s-a dus vestea¹⁹.” Pe dată împăratul și cei din jurul lui s-au umplut de mânie, neputând îndura înfumurarea lui Nestor. Atunci împăratul l-a chemat cu glas tunător pe Lie și i-a urat curaj.

10. Iar Nestor, făcându-și în inimă semnul de viață-făcător al crucii, a apucat sabia scurtă²⁰ și cu privirea ridicată la cer a spus: „Dumnezeul robului Tău Dimitrie și Fiul Tău Cel Iubit²¹ Iisus Hristos, Carele l-ai supus pe Goliat²², cel de neam străin, credinciosului David, Tu Însuți doboa-

„ră sfruntarea lui Lie și a tiranului Maximian!”, apoi a pășit în arenă. Numai ce începu lupta, că Lie și primi o lovitură fatală în inimă și muri pe loc, ceea ce i-a adus împăratului o tulburare sufletească fără margini. Iar Nestor a dat slavă lui Dumnezeu, că prin rugăciunea Sfântului Dimitrie barbarul fu nimicit.

11. Maximian sări numaidecât de pe tronul său și, foarte întristat, le-a spus curtenilor imperiali din preajmă: „Dar pe [toți] zeii, s-a folosit de o vrăjitorie; căci cel ce a făcut atât de mari și nenumărate fapte de vitejie nu putea fi ucis de un asemenea tinerel.” Și, chemându-l tiranul pe Nestor la el, l-a întrebat: „Spune-ne, tinere, de care vrăjitorie te-ai folosit sau cine te-a ajutat să-l omori pe Lie?” Iar Nestor: „N-am folosit nici o vrăjitorie – Doamne, ferește! –, nici n-a fost ucis cu ajutorul vreunui descântec; ci Dumnezeul lui Dimitrie, Domnul creștinilor, l-a trimis pe Îngerul Său și l-a omorât prin mâna mea pe sceleratul și înfumuratul acesta.” Cu mânie împăratul porunci ca acesta să fie închis în părțile dinspre apus ale cetății, la așa-numita Poartă de Aur²³, sub învinuirea de creștin, și acolo să fie omorât cu însăși sabia sa de către ofițerul protector²⁴ Minuțian; și așa primi cununa muceniciei.

12. Întrucât unii dintre curteni i-au adus aminte împăratului de Dimitrie, sugerându-i că

el ar fi pricina omorării lui Lie, plin de mânie și socotind că n-a fost de bun augur întâlnirea cu el, la intrarea în arenă, a poruncit uciderea lui cu sulile²⁵, chiar acolo în cămărilor unde era ținut prizonier. Și, fiind omorât în felul acesta, preaslăvitul mucenic și-a plinit mărturisirea prin mărturia cea bună²⁶. Iar Lup, slujitorul Sfântului Dimitrie, fiind de față, a luat orarul²⁷ și în acesta i-a adunat sângele²⁸.

13. A luat, totodată, și inelul imperial pe care [sfântul] îl purta pe deget, și, după ce l-a afundat în sfântul sânge, începu să săvârșească cu el minuni; căci pe toți cei stăpâniți de diferite boli și loviți de dhuri necurate îi vindeca prin rugăciunea la sfânt, prin adumbrirea mucenicului și prin harul aflat în inel, astfel încât faima acestora se răspândi în întreaga cetate a Thessalonicului. Cum a aflat împăratul despre aceste lucruri și de vindecările celor bolnavi, a poruncit ca și acesta să fie ucis în tribunalul²⁹ cetății în ziua în care [cei ai cetății³⁰] se întruneau pentru luarea hotărârilor³¹, avându-l pe împăratul însuși drept întâistătător.

14. Iar cuvioasele rămășițe pământești ale Preasfântului³² Dimitrie, nesocotite de cei ce l-au omorât³³, au fost luate, de frica împăratului, noaptea, de câțiva dintre cei mai evlavioși frați de atunci, care le-au îngropat chiar în țărâna în

care marele mucenic fusese aruncat³⁴, săpând cât le-a fost cu putință, ca nu cumva să fie vătămate de vreo vietate însetată de sânge. După aceea însă nimeni nu s-a mai îngrijit de mutarea trupului sfântului, care a rămas în țărâna de acolo. Și în locul acela s-au petrecut nenumărate semne și vindecări, pogorându-se multe harisme dumnezeiești asupra celor ce mergeau cu credință acolo, umplând în fiecare zi de desfătare pe toți, în așa fel încât lucrarea făcătoare de minuni a mucenicului să ajungă vestită în toată Macedonia și Thessalia.

15. După ce rătăcirea idolească s-a îndepărtat și a strălucit credința ortodoxă, neîntinată și de viață-făcătoare a creștinilor, un bărbat [pe nume] Leontie, care împodobește³⁵ tronul eparhiilor Illyricului, îmbolnăvinduse în țara dacilor³⁶ de o boală de nevindecat, a fost adus înapoi în cetatea Thessalonicului de apropiații săi cu lectica și așezat în locul sfânt³⁷ unde, sub pământ, se aflau moaștele sfântului. Chiar în clipa în care a fost așezat deasupra mormântului celui aducător de însănătoșire, numaidecât și-a redobândit sănătatea, așa că n-au putut să nu fie cuprinși de mirare și el, și cei dimpreună cu el, datorită grijii atât de grabnice arătate lui de mucenic și să nu mărturisescă înaintea lui Dumnezeu și a mucenicului Dimitrie harul [de care s-au învrednicit]. Astfel că, dărâmând pe dată cămărilor subterane, unde

se aflau cuptoarele [pentru încălzirea apei], precum și clădirile băilor termale publice³⁸, și îndepărtând ce mai rămăsese din colonadele și arcadele³⁹ de acolo, a construit un preacinstit lăcaș mai mic⁴⁰ în cinstea martirului, undeva între baia publică și stadion, pe care l-au înzestrat cu o mulțime de bunuri și danii.

16. Fiindcă urma să plece în Illyric⁴¹, a voit să ia cu sine câteva dintre moaștele mucenicului pentru a zidi și acolo un locaș în numele sfântului; însă preaslăvitul Purtător de chinuri al lui Hristos Dimitrie, arătându-i-se acestuia noaptea, n-a încuviințat să părăsească [cetatea]. A făcut așadar o raclă de argint, în care a așezat mantia, îmbibată cu sfintele sale sânghiuri, și o parte din orar, și așa a plecat la drum. Din pricina iernii aspre și a râului Dunării, învolburat din cauza curentului, care, vreme de mai multe zile, n-a putut fi trecut de nici un vas, eparhul n-a fost în stare să-și continue călătoria și prin urmare a fost cuprins de descurajare⁴².

17. Și iată că-l vede pe preaslăvitul Dimitrie [în vedenie, zicându-i]: „Leapădă toată necredința și descurajarea, ia ceea ce duci cu tine și treci râul fără nici o șovăială.” Dis-de-dimineată, urcând pe un vas și ținând în mâini cinstitele odoare, trecu nevătămat râul și așa a depus la Sirmium sfânta raclă, dimpreună cu comoara din ea, în

preacuratul lăcaș zidit de el în cinstea Sfântului mucenic Dimitrie în preajma cinstului lăcaș al bunei-biruitoare Martire Anastasia. Multe minuni și vindecări a săvârșit Domnul prin locurile pe unde carul și animalele [care-l trăgeau] au poposit, prin harul și îndurările și iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia [se cuvin] slava și stăpânirea, acum și în vecii vecilor. Amin.